

Гавриш О. А.
 д-р техн. наук, професор, декан ФММ
 Національний технічний університет України
 «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
 м. Київ, Україна
 ORCID ID: 0000-0002-1961-3267;

Мельникова В.А.
 доктор філософії, асистент
 Національний технічний університет України
 «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
 м. Київ, Україна
 ORCID ID: 0000 0003 3748 5892

РОЛЬ ПРОЕКТНОГО РИЗИКУ В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

Проектний ризик виникає у процесі реалізації підприємством реального інвестиційного проекту. Проектним ризиком називають сукупність ризиків, які передбачають загрозу економічній ефективності проекту, що проявляється у негативному впливі різних факторів на потоки грошових коштів [1]. Тобто, він інтегрує в собі численні види конкретних ризиків, на основі яких можна оцінити сукупний рівень ризику. В інших джерелах сказано, що проектний ризик погіршує підсумкові показники ефективності проекту, виникає під впливом невизначеності та характеризується небезпекою небажаних відхилень від очікуваних подій в майбутньому, які впливають на прийняття рішення сьогодні [2].

Підсумовуючи вищесказане, проектний ризик представляє собою сукупність ризиків, які передбачають загрозу економічній ефективності проекту, що проявляється у негативному впливі внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансову складову проекту у процесі реалізації підприємством інвестиційного проекту.

Проект у перекладі з латинської означає «кинутий вперед». Існує значна кількість визначень проекту, наприклад, за визначенням основного стандарту, керівництва по зведенню знань з управління проектами (A Guide to the Project Management Body of Knowledge – PMBoK), проект – це обмежена в часі діяльність для створення нових (унікальних) продуктів, послуг або результатів. В свою чергу, проектний ризик – це невизначена подія або умова, яка в разі виникнення має позитивний чи негативний вплив, щонайменше, на одну з цілей проекту, наприклад: строки, вартість, зміст або якість (залежно від конкретного проекту: коли мета проекту визначена як задача результатів згідно з визначеним розкладом або як задача результатів, що не перевищують за вартістю обумовленого бюджету і т.д.). Ризик може бути викликаний однією подією або декількома причинами і в разі виникнення може впливати на один або декілька чинників [4].

Проектна діяльність істотно відрізняється від інших видів діяльності [2]:

- 1) тривалість проекту обмежена в часі;
- 2) проектна команда створюється для одного проекту і розформовується після його завершення;
- 3) отримання унікального продукту (послуга, результат) пов'язане з невизначеністю багатьох параметрів проекту і веде до великої кількості ризиків (в тому числі критичних);
- 4) невизначеність і значні ризики призводять до необхідності внесення істотних змін в проект.

Аналізуючи третій і четвертий пункти, легко помітити, що виходить замкнуте коло: чим більше змін, тим більше ризиків, а чим більше ризиків, тим більше змін.

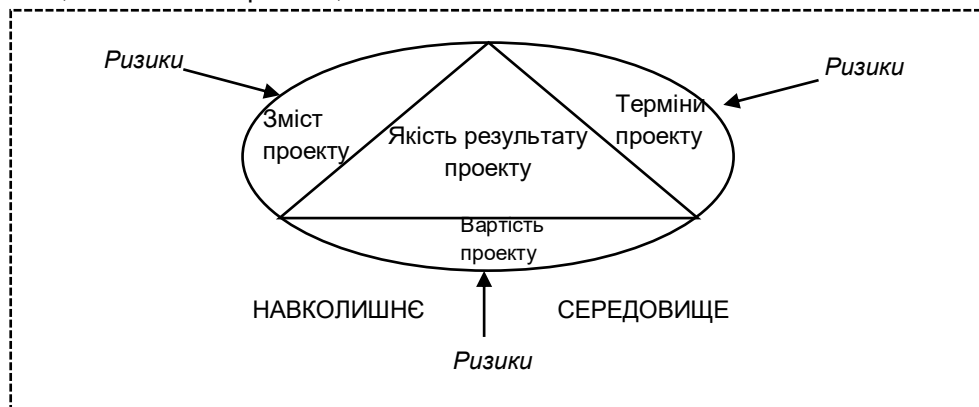

Рисунок 1 – Потрійне обмеження в проекті

Джерело: складено авторами

Потрійне обмеження (рис. 1.) говорить про те, що як у трикутника не можна змінити одну сторону, не змінивши ще хоча б одну, так і в проекті не можна змінити один параметр не вплинувши на інші. Наприклад, якщо ми скорочуємо тривалість проекту, то це тягне за собою зміну змісту і / або вартості проекту [3].

Метод потрійного обмеження відносять до найпростіших способів оцінки успіху проекту. За даними дослідження The Standish Group International [4], до успішних респонденти віднесли 29% проектів, до неуспішних – 53%, а до провалених – 18%. Одна з основних причин провалу проектів – відсутність управління ризиками проектів.

Для формування чіткої стратегії управління проектними ризиками, необхідно керуватися класифікацією проектних ризиків для спрощення процесу ідентифікації проектних ризиків. Складність використання класифікацій проектних ризиків полягає в їх різноманітті. В економічній літературі, присвяченій проблемам ризиків, немає єдності у визначенні критерія їх класифікації. Значною мірою це виправдано існуванням специфічних (індивідуальних), властивим певним видам проекту, ризиків крім загальноприйнятих (наприклад, можна виокремити ризики, притаманні тільки проектам у будівельній галузі або проектам, пов'язаним з розробкою родовищ нафтової свердловини, і зовсім інша група індивідуальних ризиків, пов'язаних з Інтернетом та електронною комерцією).

На рис. 2 представлена класифікація проектних ризиків відповідно ризикоутворюючим ознакам.

Рисунок 2 – Класифікація проектних ризиків за ризикоутворюючими ознаками в будівельній галузі
Джерело: складено авторами

Більшість сучасних підприємств різних галузей будують свою діяльність за проектним принципом. Сучасна концепція управління проектами полягає в ідеї створення проектноорієнтованих підприємств, діяльність, розвиток, окремі бізнес-процеси яких можуть бути представлені як сукупність різних проектів, що орієнтовані на досягнення стратегічних цілей підприємств. Високий рівень конкуренції таких підприємств, на перших етапах, потребує створення технологічної та інформаційної основи для формування механізму управління проектними ризиками, яку необхідно впроваджувати під час формування основної стратегії підприємств.

Література:

1. Свідерська А. В. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Хмельницький: ХНУ, 2016. 290 с.
2. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: перероб. і доп. К.: ВД Княгиня Ольга, 2006. 324 с.
3. Руководство по своду знаний по управлению проектами PMBoK / Project Management Institute, Inc., 2009. 388 с.
4. The Standish Group Report. *The Standish Group*. URL: <https://www.projectsmart.co.uk/white-papers/chaos-report.pdf> (дата зверення: 3.10.2018).